

Pedagoginen johtaminen ammatillisessa koulutuksessa

2.3 Johtamisvastuut ja -tehtävät ammatillisessa koulutuksessa

Lain mukaan jokaisella oppilaitoksella ja koulutuksen järjestäjän toimipisteellä, jossa järjestetään ammatillista koulutusta tai tutkintoja, tulee olla toiminnasta vastaava rehtori tai muu toiminnasta vastaava johtaja, joka täyttää rehtorille säädetyt kelpoisuusvaatimukset. Koulutuksen järjestäjä voi kuitenkin päättää, että useammalla toimipisteellä on yhteinen toiminnasta vastaava rehtori tai johtaja. Kaksikielisessä oppilaitoksessa tulee olla rehtori tai muu toiminnasta vastaava johtaja kumpaakin kieliryhmää varten tai rehtori tai muu toiminnasta vastaava johtaja, joka hallitsee oppilaitoksen molemmat opetuskielet. Rehtorin ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella (Valtioneuvosto 986/1998; Laki ammatillisesta koulutuksesta 530/2017, 118 §.) Koulutuksen järjestäjän johtamisen vastuut ja tehtävät sekä niiden delegointi määritellään hallintosäännössä, johtosäännössä tai toimintasäännössä. Niissä määritellään miten rehtorin tehtäviä ja valtaa on delegoitu eri toimijoille, kuten toimialarehtorille, apulaisrehtorille, talouspäällikölle, opiskelijapalvelupäällikölle, koulutusalojohtajalle ja koulutuspäälliköille. (Opetushallitus, 2025b.)

Myös pedagoginen johtamisvastuu määritellään koulutuksen järjestäjän hallinto- ja toimintasäännössä. Koulutuksen järjestäjä päättää pedagogisen johtamisvastuun delegoinnista hallinto- ja toimintasäännössään. Ammatilliselle koulutukselle on tyypillistä, että pedagogisen johtamisen rakenteet ja organisointitavat vaihtelevat koulutuksen järjestäjän koon, koulutusalojen määrän sekä paikallisten ratkaisujen mukaan. Pedagogisen johtamisen vastuita voi sijoittua koulutusorganisaation eri tasoille, kuten ylimmälle johdolle, keski johdolle, esihenkilöille, koulutuspäälliköille ja tutkintovastaaville. Lisäksi pedagogisen johtamisen tehtäviä voidaan osoittaa pedagogisille asiantuntijoille. Pedagoginen johtaminen ei kuitenkaan rajoitu yksittäisiin johtamistehtäviin, vaan vastuu pedagogisen toiminnan kehittämisestä ja toteuttamisesta jakautuu laajasti organisaatiossa. Koulutuksen järjestäjät ja niiden henkilöstö toteuttavat pedagogiikkaa omassa työssään sekä osallistuvat pedagogisen toiminnan johtamiseen ja kehittämiseen.

Ammatillisessa monialaisessa oppilaitoksessa rehtori on harvoin opettajien lähiesimies. Yleensä rehtori on enemmän yleisjohtaja, joka johtaa oppilaitoksen toimintaa. Hän toimii esihenkilönä toimialojen johtajille, apulaisrehtoreille tai koulutuspäälliköille. Opettajien ja koulutusalojen johtamisesta vastaavat useimmiten koulutuspäälliköt, joilla esimiestyö on merkittävä osa työnkuvaa. (Opetushallitus, 2025b.)

Ammatillisen koulutuksen esihenkilöllä tulee olla tehtävään organisaation määrittelemä muodollinen pätevyys, mutta tehtävään ei ole asetuksella määriteltyä kelpoisuusehtoa. Esihenkilöltä edellytetään ylempi korkeakoulututkinto, pedagoginen pätevyys ja usein eduksi katsotaan kokemus esihenkilö- ja johtamistyöstä. (Opetushallitus, 2025b.)

Ammatillisen koulutuksen rehtorin työnkuva on erilainen perusopetuksen ja lukiokoulutuksen rehtorin työhön verrattuna. Ammatillisen koulutuksen johtajan työssä korostuu työelämän näkökulma ja rehtoreilta ja johtajilta edellytetään hyvää elinkeinoelämän tuntemusta ja tiivistä yhteydenpitoa työpaikkojen ja elinkeinoelämän

kanssa. Ammatillisessa koulutuksessa johtamiseen vaikuttaa koulutuksen järjestäjien koko. Suurimmat, monialaiset ammatillisen koulutuksen järjestäjät ovat kuntia, kuntayhtymiä tai osakeyhtiöitä ja koulutuksen järjestäjällä voi olla useita oppilaitoksia. Pääasiassa koulutuksen järjestäjällä on kuitenkin yksi ammatillinen oppilaitos, joka toimii eri toimipaikoissa ja eri paikkakunnillakin. Suurilla koulutuksen järjestäjillä organisaatiot ja johtamisjärjestelmät ovat moniportaisia ja rehtorin tehtävä voi poiketa paljon esimerkiksi pienen koulun tai oppilaitoksen rehtorin tehtävänkuvasta. Ammatillisen koulutuksen organisaatioissa on tyypillistä, että johtamisvastuuta on delegoitu eri tasoille ja eri tehtävänimikkeillä oleville johtajille. Tehtävänimike ei kuitenkaan kerro vielä kovin paljon siitä, mitä kukin tekee, vaan pitää tuntea organisaatio ja johtamisjärjestelmä. (Opetushallitus, 2025b.)